

ВІДГУК

рецензента – доктора педагогічних наук, професора
Костікової Ілони Іванівни
на дисертацію

**«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ
ТЕХНОЛОГІЙ МУЛЬТИМЕДІА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»
В.П.ВЛАСОВОЇ,**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 01 Освіта/Педагогіка,
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність дослідження. В умовах дворічної пандемії і війни 2022 року відбулося переосмислення освітніх можливостей технологій мультимедіа у світлі сучасних реалій, безперечно, новітні технології мають сприяти вільній орієнтації майбутніх учителів в цифровому просторі. Так, провідною тенденцією сучасної професійної освіти стає посилення уваги до підготовки компетентних учителів нової генерації, здатних до використання мультимедіа.

Постійний розвиток науки та техніки вимагає оновлення форм, підходів, прийомів, засобів підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти. У цьому контексті ми підтримуємо позицію В. П. Власової, в роботі якої представлено шляхи розв'язання такої важливої та водночас достатньо складної проблеми, що стосується формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування технологій мультимедіа.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри початкової та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці вчителів» (державний реєстраційний номер 0111U008876) та «Інноваційні технології в підготовці фахівців різних галузей» (державний реєстраційний номер 0120U10498). Тема затверджена вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 7 від 28 жовтня 2019 р.), узгоджено в Міжвідомчій раді з координації

наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні Національної академії педагогічних наук України (протокол № 1036 від 27 листопада 2019 р.), уточнено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 7 від 2 вересня 2022 р.)

Апробація результатів дослідження міститься в багатьох авторських працях. Результати відображено в 19 публікаціях, із них 6 статей – у фахових виданнях України (із них 4 – одноосібні), 1 стаття – у зарубіжній монографії, 4 статті – в інших наукових виданнях, 8 публікацій – у матеріалах конференцій.

Наукова новизна дослідження. Найбільш суттєвими результатами дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування технологій мультимедіа. Так, у дослідженні *вперше* виділено такі педагогічні умови: забезпечення мультимедійного супроводу процесу формування готовності майбутніх учителів-філологів до застосування зазначених технологій; залучення здобувачів освіти до створення професійно орієнтованих мультимедійних проєктів з урахуванням специфіки мовної картини світу; набуття майбутніми вчителями філологічних предметів досвіду використання мультимедійних технологій у квазіпрофесійній діяльності.

Слід підкреслити, що на особливу увагу заслуговує розуміння дисертанткою специфіки професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, а саме використання мультимедіа технологій на уроках рідної та іноземної мов та літератур, а також в забезпеченні інтеріоризації суспільно значущих цінностей особистості з огляду на мовну і мовленнєву картину світу.

Також дисертанткою *вперше* визначено авторську сутність поняття готовності до застосування технологій мультимедіа як стійкого особистісного утворення, що забезпечує високу результативність професійної діяльності

майбутніх філологів на основі використання вказаних технологій і врахуванні специфіки філологічного пізнання світу, спрямованого на цілісне вивчення художніх творів як частини духовної культури та її продукту.

Практичні результати дослідження дисертантки полягають у розробці навчально-методичного забезпечення означених педагогічних умов, які представлено в авторських публікаціях, що містять професійно зорієнтовані навчальні вправи, тренінгові та проєктні завдання, веб-квести, кейси тощо для спеціальності 035 «Філологія».

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз достатньої кількості періодичних видань, психолого-педагогічної літератури дозволив окреслити теоретичну основу дослідження, визначити логіку його побудови, що знайшло відображення в структурі дисертації та змісті її трьох розділів. Науковий апарат дисертації окреслено чітко. Предмет вдало визначив домінуючий аспект дослідження. Це сприяло доцільній постановці мети і завдань дисертаційної роботи, переконливо показана наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Достовірність, вірогідність й обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження забезпечується теоретичним підґрунтям вихідних позицій та їх експериментальною перевіркою, застосуванням комплексу теоретичних, емпіричних та статистичних методів (критерій Пірсона χ^2). Також позитивної оцінки заслуговує опрацювання дисертанткою широкого кола наукових джерел, з яких певну частину становлять англомовні. Для дисертації характерні аналітичні методи викладання теоретичного матеріалу. Авторка не вдається до однозначних оцінок, а уважно та неупереджено аналізує, розмірковує над даними, цифрами, фактами та відомостями наукового характеру. Обґрунтованість викладених у дисертації теоретичних положень та висновків підтверджується результатами проведених експериментальних розвідок.

Характеристика основних положень роботи. В дисертації у розділі

«Теоретичні основи застосування технологій мультимедіа в освітньому процесу вищої школи» авторкою окреслено історичний аспект розвитку технологій мультимедіа в освіті, термінологічне поле дослідження мультимедіа як педагогічного феномена, класифікація засобів і технологій мультимедіа. З'ясовано стан вивчення досліджуваної проблематики, визначено основні напрями її розробки у світовому й вітчизняному науковому дискурсі.

У роботі критично проаналізовано поняття «мультимедіа», «засоби мультимедіа», «технології мультимедіа». Важливим у роботі є критичне ставлення авторки до деяких моментів. Заслуговує, на наш погляд, особливого схвалення наголошення дисертанткою на сутності інтерактивних систем. Під технологіями мультимедіа у роботі розуміються інтерактивні системи, які за допомогою використання різних мультимедійних засобів забезпечують взаємодію користувачів з комп'ютером завдяки отримання ними інформації відразу через декілька каналів її сприйняття.

У дисертації у розділі «Формування готовності майбутніх учителів-філологів до застосування технологій мультимедіа як педагогічна проблема» окреслено суть готовності майбутніх учителів філологічних предметів до застосування технологій мультимедіа, структуру та зміст готовності майбутніх учителів-філологів, теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності.

Визначено, що готовність майбутніх учителів-філологів до застосування технологій мультимедіа у професійній діяльності є органічним складником загальної готовності педагогів до її виконання. Слід підкреслити, що на особливу увагу заслуговує розуміння дисертанткою специфіки професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, а саме використання мультимедіа технологій на уроках рідної та іноземної мов та літератур, а також в забезпеченні інтеріоризації суспільно значущих цінностей особистості з огляду на мовну і мовленнєву картину світу.

Як позитивний момент необхідно відзначити, що авторка встановлює різні види готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності, зокрема, це функціональна й особистісна, загально педагогічна, особлива й індивідуальна; загальна та спеціальна. Стверджується, що професійна компетентність є вищим рівнем прояву професійної готовності фахівця. Авторка підкреслює, що готовність майбутніх учителів-філологів до застосування технологій мультимедіа являє собою стійке особистісне утворення, яке забезпечує високу результативність професійної діяльності педагогів на основі використання цих технологій.

Авторкою послідовно розкрито структуру зазначеної готовності майбутнього учителя філологічних предметів, що включає такі компоненти: потребнісно-мотиваційний, когнітивно-процесуальний компонент та особистісно-аксіологічний.

На наш погляд, особливого значення набуває визначення авторкою організаційно-педагогічних умов означеного процесу: забезпечення мультимедійного супроводу процесу формування готовності майбутніх учителів-філологів до застосування зазначених технологій; залучення здобувачів освіти до створення професійно орієнтованих мультимедійних проєктів з урахуванням специфіки мовної картини світу; набуття майбутніми вчителями філологічних предметів досвіду використання мультимедійних технологій у квазіпрофесійній діяльності.

В розділі «Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів-філологів до застосування технологій мультимедіа у професійній діяльності» дисертантка, на наш погляд, доречно розглядає організацію педагогічного експерименту, виявляє реалізацію організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів-філологів, аналізує результати експериментальної роботи.

Є всі підстави вважати, що у роботі цілком вдало здійснено педагогічний експеримент, що передбачав обрання відповідних критеріїв (мотиваційно-спонукальний, знаннево-діяльнісний, особистісно-ціннісний) і показників

сформованості означеної готовності. Спочатку рівні її сформованості у членів експериментальної й контрольної груп принципово не відрізнялися між собою.

Формувальний етап експерименту підтвердив важливість проведеного раніше пілотажного дослідження. Під час експерименту відбулося впровадження цифрових дошок, які доцільно застосовувати в освітньому процесі: AMW board, Webwhiteboard, Whiteboard Fox, MIRO board, Zoom Whiteboard, Conceptboard. Зі студентами експериментальної групи було застосовано сучасні мультимедійні програмні засоби, що використовуються для створення та демонстрації мультимедійних презентацій: Microsoft PowerPoint, Macromedia Flash, Photodex, ProShow Producer, Sparcol VideoScribe, PowToon, Moovly, GoAnimate.

Студенти створювали фото-, аудіо- та відеоматеріали за допомогою відповідних редакторів (Adobe Audition, Adobe PhotoShop, Windows Movie Maker тощо) та мультимедійні навчальні курси на основі застосування відповідних програм (Macromedia AuthorWare, Adobe Captivate, Articulate Studio, iSpring Suite, eLearning Office 3000). Також було створено е-фонд посилань на відеофільми навчального призначення. До фонду увійшли, наприклад, відеофільми про застосування віртуальних дошок Padlet, Linoit, Jamboard, організацію відео зустрічей за допомогою використання програм Zoom, Meet, Classroom, створення вікторин і текстів на платформі Kahoot тощо.

Студенти активно впроваджували презентації своїх навчальних мультимедійних проєктів, демонстрували дослідницькі мультимедійні проєкти, як-то проєкти: «Григорій Квітка-Основ'яненко – самородний талант Харківщини», «Використання технологій мультимедіа на уроках української мови в світлі вимог Нової школи», «Створення електронних портфоліо та блогфоліо вчителем-філологом», «Застосування ігрових мультимедійних технологій у навчанні іноземної мови в закладах загальної середньої освіти».

Набуло інтерактивності під час експерименту використання мультимедійного генератора, наприклад, при виконанні вправ «З'єднай слова та картинки» (<https://childdevelop.com.ua/generator/letters>). Цей генератор застосовувався для навчання школярів української й іноземної мов під час виконання завдань такого типу: «Впізнай героя (чи письменника) за його цитатами», «Прикріпи розкидані ілюстрації до назви творів, «З'єднай слова іноземною мовою та картинки, які вони позначають». Вдалою зі студентами стала робота з такими мультимедійними навчальними програмами, що знаходяться у вільному доступі в мережі Інтернет: «Voki» (<https://www.voki.com/site/create>), «Memorize now» (<http://memorizenow.com>) тощо.

Реалізація педагогічних умов супроводжуються скрінами проведених зі студентами занять з дисциплін «Педагогіка» на тему «Сутність процесу виховання», «Загальна педагогіка» на тему «Методи навчання. Форми організації навчання», ««Діджиталізація освітнього процесу» на тему «Онлайн платформи для впровадження освітнього процесу», «Методологія інтегрованого навчання предмета та іноземної мови», «Професійна кар'єра фахівця у галузі філології». Окремі цікаві скріни наведено з предметів «Теорія мовної комунікації», «Лінгвокраїнознавство». Доволі вдалим виявилось використання в групах дошки у ZOOM, віртуальної онлайн-дошки Linoit, Padlet, презентації в застосунку Canva, важливим став блог викладача в Instagram для навчання іноземної мови.

На контрольному етапі експерименту проводилося порівняння отриманих результатів. За всіма обраними критеріями й показниками в експериментальній групі відбулися більш інтенсивні позитивні зміни в готовності її членів до застосування технологій мультимедіа у професійній діяльності, ніж у контрольній групі. Методи математичної статистики, а саме критерій Пірсона χ^2 , доводять ефективність пропонованих педагогічних умов. Дисертанткою, на наш погляд, слушно окреслено перспективні напрями актуалізації обраної наукової проблеми.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Загальний огляд дослідження надає можливість стверджувати, що під час його реалізації дисертанткою було розв'язано всі поставлені завдання і одержано нові результати. В основному тексті дисертації та додатках до неї відображено хід, зміст, опрацювання і наслідки проведеного експериментального дослідження, наведено висновки. Достовірність та обґрунтованість висновків забезпечується опорою на досягнення сучасних тверджень педагогіки, дидактики, філології, методики, позитивними результатами експериментальної роботи.

Висновок. У цілому позитивно оцінюємо дослідження В. П. Власової, враховуючи актуальність, наукову новизну і практичну значущість результатів дослідження для педагогічної науки в цілому. Дослідження відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а отже, може бути рекомендовано до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент,
доктор педагогічних наук,
професор,
завідувач кафедри теорії і практики
англійської мови
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Ілона Іванівна Костікова

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: КОСТИКОВА ІЛОНА ІВАНІВНА 2678021286;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2678021286;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E504000000AF58F800FDDDDFF03;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 16:15 15.03.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)